

впливу на територію країн походження та транзиту. У перспективі діяльність цього міжнаціонального об'єднання буде зосереджена на реалізації гнучкої міграційної політики, складовими якої є реформована спільна система надання притулку, постійна координація управління міграцією з використанням можливостей власних інституцій, держав-членів і держав-партнерів, захист мігрантів вздовж маршрутів їхнього руху, посилення оновленої FRONTEX (Європейське агентство з прикордонної та берегової охорони) [6, р. 19–20].

Для української державності вкрай важливим є встановити ефективний контроль за міграційними потоками з російської території і без сторонньої допомоги це зробити дуже важко. Добросусідські відносини з ЄС, який пропонує іншим державам свої підходи щодо прикордонної безпеки на основі спільних цінностей є альтернативою, що здатна забезпечити українські інтереси у взаємовідносинах з Росією. Залучення українських органів влади до міжнародного співробітництва регіонального масштабу стосовно попередження нелегальної міграції врегульовано через зобов'язання у здійсненні реадмісії та реалізації повноважень щодо контролю у країнах походження незаконних мігрантів під час оформлення віз для в'їзду в Україну. Досвід запобігання нелегальній міграції в Європейському регіоні сформований під тиском міграційної кризи стає новим напрямом удосконалення правоохоронної діяльності і має практичне значення для правового регулювання охорони державного кордону.

Список бібліографічних посилань

1. Конвенція Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми : від 16.05.2005. *Офіційний вісник України*. 2011. № 39. Ст. 706.
2. Refocusing Migration and Security: Bridging National and Regional Responses : Report. Rome, 4 March 2016. 5 p. // ОБСЄ : офіц. сайт. URL: <https://www.osce.org/sg/231526?download=true> (дата звернення: 02.10.2018).
3. Council Directive 2002/90/EC of 28 November 2002 defining the facilitation of unauthorized entry, transit and residence. *Official Journal of the European Communities*. 2002. № L 328. Pp. 1–3.
4. Council framework Decision of 28 November 2002 on the strengthening of the penal framework to prevent the facilitation of unauthorised entry, transit and residence (2002/946/JHA). *Official Journal of the European Communities*. 2002. № L 328. Pp. 17–18.
5. A European Agenda on Migration: Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. Brussels, 13.5.2015. COM(2015) 240 final // European Commission : офіц. сайт. 22 p. URL: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information/docs/communication_on_the_european_agenda_on_migration_en.pdf (дата звернення: 02.10.2018).
6. Progress report on the Implementation of the European Agenda on Migration: Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council and the Council. Brussels, 16.5.2018. COM(2018) 301 final // European Commission : офіц. сайт. 21 p. URL: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/20180516_progress-report-european-agenda-migration_en.pdf (дата звернення: 02.10.2018).

Одержано 01.11.2018

УДК 35.078.3

Ірина Вікторівна ПАНОВА,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри загальноправових дисциплін факультету № 6

Харківського національного університету внутрішніх справ

ПРОЦЕСУАЛЬНО-ПРАВОВІ ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ НАЯВНОЇ У ДЕРЖАВИ ІНФОРМАЦІЇ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ГРОМАДЯН

У ст. 3 Конституції України проголошено: «Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави». Такі формулювання в основному законі є своєрідним закріпленням принципу

«держава служить людині і для людини, а не людина для держави». У цьому зв'язку не викликає сумнівів необхідність залучення всього державного апарату усіх гілок влади для досягнення мети захисту законних прав та свобод людини. Відповідно для названої мети держава має застосовувати всі наявні ресурси та засоби.

Проте, в Конституції проголошено, але це аж ніяк не вказує на виконання цієї високої мети у діяльності державних органів та закріплення відповідних механізмів у галузевому законодавстві. У своєму дослідженні ми проаналізували вітчизняне адміністративно- та цивільно-процесуальне законодавство на предмет можливості, а головне, обов'язку суддів отримувати необхідну інформацію з державних інформаційних ресурсів задля здійснення правосуддя. При цьому досліджувався судовий процес саме в контексті розгляду справ за участі в якості сторони громадянина. Кримінально-процесуальне законодавство виключалося у зв'язку закріпленням основного обов'язку доведення за стороною обвинувачення. Господарсько-процесуальне законодавство регулює судовий розгляд справ здебільшого між господарюючими суб'єктами, за виключенням позовів громадян – засновників (власників) з корпоративних спорів щодо належних їм суб'єктів господарювання. Свої права громадяни захищають зазвичай адміністративним або цивільним судочинством.

Головним аспектом здійснення судочинства є доказування, навколо доказів і доказування побудований увесь судовий процес. Відповідно до ч. 1 ст. 77 КАС України, кожна сторона повинна довести ті обставини, на яких ґрунтуються її вимоги та заперечення, крім випадків, встановлених статтею 78 цього Кодексу (випадки звільнення від доказування). Подібна норма міститься в ч. 1 ст. 81 ЦПК України: «Кожна сторона повинна довести ті обставини, на які вона посилається як на підставу своїх вимог або заперечень, крім випадків, встановлених цим Кодексом». Обидва кодекси передбачають особливості доказування по певним категоріям справ, але бачимо що на сторони покладено обов'язок доказування. Логіка законодавця є зрозумілою, жодна із сторін не має певних процесуальних переваг і виконано принцип змагальності сторін.

Цікавим є інший аспект, суд не є стороною процесу, він так би мовити стоїть над процесом. Але чи має він право або обов'язок збирати докази самостійно з власної ініціативи. Ч. 3 ст. 77 КАС України ще передбачає що докази суду надають учасники справи, а суд може пропонувати сторонам надати докази та збирати докази з власної ініціативи, крім випадків, визначених Кодексом. То ч. 7 ст. 81 ЦПК України прямо вказує: «Суд НЕ МОЖЕ збирати докази, що стосуються предмета спору, з власної ініціативи, крім витребування доказів судом у випадку, коли він має сумніви у добросовісному здійсненні учасниками справи їхніх процесуальних прав або виконанні обов'язків щодо доказів, а також інших випадків, передбачених цим Кодексом».

На нашу думку, для утвердження прав та свобод громадянина є шкідливими положення, які закріплюють тільки можливість суду збирати докази або пряму заборону такої діяльності. І ось чому. Значний обсяг інформації який має значення для правосудного та об'єктивного вирішення справи міститься в інформаційних ресурсах, які належать державі: різного роду державні реєстри, обліки, бази даних, кадастри, картотеки, архіви тощо. Власником відповідної інформації є держава в цілому. Суди є органами держави, а тому по суді можуть оперувати відповідною інформацією для потреб здійснення правосуддя. Досить часто, наприклад в справах щодо приналежності права власності на нерухоме майно, інформація з державного реєстру про наявність або відсутність відповідних прав є початковою або навіть визначальною для вирішення справи.

Однак в силу різних обставин об'єктивного та/або суб'єктивного характеру громадянин не завжди може надати відповідні витяги з державних реєстрів: не зрозумів який витяг надати, не було коштів для оплати надання витягу тощо. За таких обставин в умовах відсутності обов'язку отримувати докази або заборони на їх самостійне отримання, рішення суду буде ґрунтуватися на тих доказах (якщо вони були подані) які не встановлюють об'єктивну картину ситуації в якій виник спір.

Більше того, не поодинокими є випадки зловживання процесуальними правами або домовленість сторін щодо ненадання певних доказів. За таких умов, суд стає інструментом в руках недобросовісних осіб, які використовуючи надані процесуальні можливості «узаконюють» порушення норм матеріальних.

З точки зору взаємодії громадянина і суду, абсурдним виглядає обов'язок громадянина отримувати для державного органу (суду) інформацію яка є в розпорядженні іншого органу, теж державного.

З іншого боку, якщо в цивільному процесі який суддя з власної ініціативи самостійно отримує витяги з державних реєстрів, які містять докази, така діяльність може розглядатися як така, що порушує процесуальні норми, а саме рішення може визнаватися таким, що ухвалене в порушення норм процесуального права.

Вбачається, що ключовим моментом у роботі системи правосуддя є відновлення порушених прав людини та встановлення режиму неухильного дотримання закону. Хто отримує належні для цього докази є другорядним.

На нашу думку, вітчизняне процесуальне законодавство має зазнати змін в частині збільшення ролі суду в отриманні доказів. Тенденція розбудови судової системи сьогодні вказують на те, що суди організаційно, матеріально та кадрово готові до самостійного отримання інформації з державних реєстрів. В умовах запровадження електронного суду, суди підключаються і їм надається можливість використовувати дані всіх реєстрів, які є у держави.

Для запропонованих змін достатньо передбачити необхідність, а не право суду отримувати наявну в держави інформацію, а також скасувати заборону суду самостійно або з власної ініціативи збирати докази задля об'єктивного встановлення обставин справи та винесення правосудного рішення.

Одержано 30.10.2018

УДК 351.74.082.4(477)

Євген Юрійович ПОДРОЖНІЙ,

доктор юридичних наук, професор,

професор кафедри трудового та господарського права факультет № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ

ПРОСУВАННЯ ПО СЛУЖБІ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Не викликає сумніву, що можливість просування по службі є одним із найважливіших стимулів для підвищення працівником своєї конкурентоспроможності незалежно від сфери суспільних відносин, в якій вона здійснює свою трудову діяльність. Не виключенням у цьому контексті є служба в Національній поліції України. Вся система оцінки, схвалення та стимулювання високих досягнень працівників поліції має створювати в службово-трудовах колективах атмосферу сприятливу для творчої високоефективної служби і праці. З огляду на це справедливим є зауваження, що керівник може добиватися результату скоріше за допомогою заохочення, ніж покаранням. Врешті-решт заохочення підвищують дисципліну приблизно у 87 %, а покарання – лише в 9 % випадків [1, с. 131]. Як зазначає О. М. Бандурка, основне завдання керівника органу внутрішніх справ полягає в створенні для підлеглих відповідних умов праці і відпочинку, задоволення їх потреб й інтересів, забезпечення законних прав і пільг. В розпорядженні керівника має бути цілий арсенал моральних і матеріальних засобів стимулювання кадрів: це і подяки за сумлінне виконання службового обов'язку; і почесні грамоти; і дострокове присвоєння чергового спеціального звання або присвоєння звання на ступінь вищого від встановленого за посадою; і такі спеціальні заохочення і допомоги, як просування по службі, зарахування в резерв на вищу посаду [2, с. 197, 198].

Ми переконані, що просування по службі більш конкурентоспроможних працівників може виступати не тільки в ролі стимулювання найбільш кваліфікованих працівників до більш якісної праці, але й у якості заохочення за сумлінне виконання своїх обов'язків. Існують різні погляди щодо визначення заохочення. Зокрема, Р.К. Безруких, під заохоченням розуміє важливий засіб виховання державних службовців і зміцнення службової дисципліни.